

Klouzura Bc. text

červen 2020

Špek

Už při vyslovení názvu této potraviny je jasné, že nejde o zrovna nejzdravější jídlo. Zároveň se však jedná o tradiční část pašíka, která se v českých receptech objevuje už déle než dvě století. Proto nebude od věci řídit se heslem: Poznej svého nepřítele.

Bez špeku se neobešla Magdalena Dobromila ani kuchaři rakousko-uherské monarchie. V Německu i v Rakousku se *speck* využívá stále, v Británii pak spíše prorstlejší slanina, *bacon*, ve Španělsku proslulý iberijský. Špek najdeme i v noblesní francouzské kuchyni, zvláště v severních oblastech Francie.

Jde o vepřový podkožní tuk, často i s malým podílem masa a většinou i s kůží, solený (odtud název slanina), vyuzený, někdy i vařený, jindy usušený a v některých oblastech připravený kombinací metod. V minulosti byl cenným zdrojem energie a důležité bylo i to, že vepřové sádlo ošetřené uvedenými metodami získávalo na trvanlivosti, vydrželo měsíce i roky.

V Čechách a na Moravě se tradiční špek připravuje nasolením a vyuzením podkožního sádla s kůží. Hřbetní sádlo se obalí v soli, srovná do nádoby a uloží do chladu. Po dvou až třech týdnech se sádlo vyudí, teplota by neměla překročit sedmdesát stupňů. Receptů je samozřejmě více, mezi ně patří například uzení sádla povařeného v zabijačkové polévce. Většina z nás si však pro dobrý špek dojde k řezníkovi. Měl by být vysoký, jemné chuti, vláčný, měkký. A když do něj zaboříte nůž, měl by se krájet jako máslo. Slova *slanina* a *špek* označují stejný produkt. Termín *slanina* vznikl v době národního obrození, aby nahradil německý název *Speck*.

V kuchyni je nejlepší nakrájený na tenké plátky na celozrnném chlebu, posypaný nakrájenou cibulí. Své uplatnění ale nachází především v teplé kuchyni. Už slovo *špikování* naznačuje, o co jde. Špalíčky špeku pomocí špikovací jehly protáhneme sušším masem, např. zvěřinou, králíkem nebo krůtou, aby získalo vláčnost. Špek nesmí chybět v hovězím po burgundsku, ani ve španělských ptáčcích. Kostičky špeku smažíme do základů guláše, omáček, pod vajíčka i houby. Špekové škvarečky skvěle ochutí šťouchané brambory, knedlíky i těstoviny.

Tak dobrou chuť a hlavně pozor, abyste někomu neskočili na špek!!

Katedra bohemistiky PF UJEP

KLAUZURNÍ PRÁCE Z ČESKÉHO JAZYKA

Bakalářské studijní programy – Český jazyk a literatura

Český jazyk a literatura (jednooborové studium)

Český jazyk a literatura (dvouoborové studium)

Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání

Datum: **8. červen 2020**

Jméno a příjmení:

Aprobace:

Identifikační číslo:

Disciplína	Počet bodů
Stylistika	
Syntax	
Morfologie	
Lexikologie a tvoření slov	
Fonetika a pravopis	
CELKEM	

Celkové hodnocení: **A** **B** **C** **N**

Student/-ka byl/-a seznámen/-a s výsledkem KP z ČJ

datum:

podpis:

Přečtěte si přiložený text a odpovězte na následující otázky:

STYLISTIKA

1. a) Do které funkčněstylové oblasti patří tento text?

b) O který slohový útvar se jedná?

c) Které slohové postupy jsou v textu dominantní?

2. a) Jak je text členěn z hlediska horizontálního?

b) Charakterizujte téma 2. odstavce.

c) Charakterizujte téma 3. odstavce.

d) Charakterizujte téma 4. odstavce.

3. Které prostředky vertikálního členění se v textu uplatňují? Najděte čtyři.

4. K čemu je v textu použita kurzíva?

5. K následujícím výrazům z textu přiřaďte jejich adekvátní slohový příznak. Vybírejte přitom ze škály – jazykový prostředek neutrální, knižní, hovorový, expresivní.

pašík *slanina*

špek *špikování*

SYNTAX

1. Rozhodněte, zdali v následujících větných celcích jde o primární, nebo sekundární diatezi. Podtrhněte, vypište a pojmenujte jejich výrazové prostředky.

- a) V Německu i v Rakousku se speck využívá stále, v Británii pak spíše prorostlejší slanina, bacon, ve Španělsku proslulý iberijský.
- b) Špek najdeme i v noblesní francouzské kuchyni, zvláště v severních oblastech Francie.

2. Podtrhněte základové větné členy a запиšte příslušnými vzorci gramatickou a sémantickou základovou větnou strukturu.

- a) Špekové škvarečky skvěle ochutí šťouchané brambory, knedlíky i těstoviny.

GVV:

SVV:

- b) Své uplatnění nachází především v teplé kuchyni.

GVV:

SVV:

- c) Už slovo *špikování* naznačuje, o co jde.

GVV:

SVV:

3. Jakou větněčlenskou funkci (VČF) mají věty uvozené spojkou *aby*?

- a) Špalíčky špeku pomocí špikovací jehly protáhneme sušším masem, např. zvěřinou, králíkem nebo krůtou, aby získalo vláčnost.
- b) Tak dobrou chuť a hlavně pozor, abyste někomu neskočili na špek!
- c) Termín *slanina* vznikl v době národního obrození, aby nahradil německý název *Speck*.

4. U podtržených slov stanovte jejich větněčlenskou platnost.

- a) Pro dobrý špek se chodí k řezníkovi.

- b) Špalíčky špeku pomocí špikovací jehly protáhneme sušším masem.

- c) V kuchyni je nejlepší nakrájený na tenké plátky.

5. Znázorněte stavbu následujícího souvětí náležitým plošným schématem, v kterém budou údaje o jednotlivých větách (způsob připojení, větněčlenská funkce, sémantický vztah).

Už při vyslovení názvu této potraviny je jasné, že nejde o zrovna nejzdravější jídlo, zároveň se však jedná o tradiční část pašíka, která se v českých receptech objevuje už déle než dvě století, a proto nebude od věci řídit se radou, že není od věci poznat svého nepřítele.

MORFOLOGIE

1. **Určete slovnědruhovou platnost následujících slov z textu:**
 - a) *vyslovení*
 - b) *zabijačkový*
 - c) *většina*
 - d) *do*
 - e) *skvěle*
2. **Určete deklinační vzor níže uvedených jmen:**
 - a) *špek*
 - b) *sůl*
 - c) *chut'*
 - d) *kuchyně*
 - e) *vláčnost*
3. **Utvořte:**
 - a) přechodník přítomný činný pro maskulinum pl.
slovesa *krájet*
 - b) přechodník minulý činný pro neutrum sg.
slovesa *poznat*
 - c) imperativ pro 1. osobu pl.
slovesa *vyudit*
4. **Napište latinský ekvivalent pro:**
 - a) přechodník
 - b) 3. stupeň přídavných jmen
5. **Uved'te:**
 - a) příčestí trpné pro maskulinum sg.
infinitivu *povařit*
 - b) příčestí trpné pro femininum pl.
infinitivu *nahradiť*
6. **Napište:**
 - a) instrumentál plurálu substantiva *guláš*
 - b) nominativ plurálu (maskulinum životné)
adjektiva *vyuzený*
 - c) genitiv plurálu substantiva *maso*

LEXIKOLOGIE A TVOŘENÍ SLOV

1. K následujícím slovům uveďte jejich příslušné slovotvorné charakteristiky.

	<i>trvanlivost</i>	<i>řezník</i>
motivující slovo
slovotvorný základ
slovotvorný formant
<i>(včetně hláskových alternací, pokud se vyskytují)</i>
slovotvorná kategorie
onomaziologickorelační typ *

(zde vybírejte ze škály mutace, modifikace, transpozice)*

2. Vypište z textu:

- a) domácí substantivní kompozitum
- b) domácí adjektivní kompozitum
- c) domácí číslovkové kompozitum
- d) antroponymum
- e) toponymum
- f) frazém

3. K následujícím slovům cizího původu z textu uveďte jejich domácí jednoslovný významový ekvivalent.

<i>metoda</i>
<i>recept</i>
<i>produkt</i>
<i>noblesní</i>

FONETIKA A PRAVOPIS

1. a) Proveďte fonetickou transkripci (**českou transkripční soustavou**) následujících vět, označte vždy i hlavní slovní přízvuku.

Hřbetní sádlo se obalí v soli, srovná do nádoby a uloží do chladu. Po dvou až třech týdnech se sádlo vyudí, teplota by neměla překročit sedmdesát stupňů. Receptů je samozřejmě více, mezi ně patří například uzení sádla poraženého v zabijačkové polévce. Většina z nás si však pro dobrý špek dojde k řezníkovi.

- b) Vyhledejte slova, ve kterých je hláska **ř**. Vytvořte 2 skupiny slov podle znělosti / neznělosti vyslovovaného **ř**.

slova se znělým **ř**

slova s neznělým **ř**

2. Slovo **proudit** v různých kontextech má různý význam. Pojmenujte hlasivkovou explozívu, jejíž realizace / nerealizace ve výslovnosti se na změně významu podílí.
3. Rozdělte slovo **hřbetní** na slabiky. Zakroužkujte jádra slabik.
4. Definujte obsah daných termínů. K vysvětlení využijte konkrétní příklady.
- a) větný přízvuk
- b) hlavní slovní přízvuk (v češtině)
- c) foném

5. Uved'te 3 nejčastější příčiny nedostatků ve výslovnosti.

1)

2)

3)

6. V následujících větách opravte všechny jazykové chyby:

Setkali jsme se s Rusi, Francouzi, Itali i Španěly. Ze správ Městské policie vyplívá, že bezpečnostní situace v Praze 5 se vydatelně zlepšuje. Zaměstnanci zlínské nemocnice si ztěžovali na snížení svých platů. Včera před 21 hodinou ve vltavské ulici ve Skochovicích havaroval řidič čtyřkolky, jež byl následně resuscitován Záchranou službou. Koronavirus ohrožuje nejen zdravý ale i finance. Řada lidí kvůli vládním opatřením přišly o svou obživu. Zjistili jsme, že mnozí malý podnikatelé už skrachovali. Zpravodajský server uvedl, že každá zdravotní krize bohužel vyvolá svou vlastní pandemii dezinformací. Od 80 let do přelomu století, jsme zažili šíření nebezpečných lží o AIDS – od přesvědčení že virus HIV vznikl ve vládní laboratoři až po teorii, že se nákaza dá léčit kozým mlékem. Všechny tyto mýty zvišovali rizikové chování lidí a zhoršovali krizi. Majitelé rakouských obchodů o velikosti do štyřset metrů čtverečných otevřeli své obchody už po velikonocích a zdělují, že další dva týdny bez příjmů by už nepřežily.